

Noter

Innholdsfortegnelse

Note 1 - Regnskapsprinsipper	2
Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønsmessige vurderinger	3
Note 3 - Segmentrapportering	5
Note 4 - Driftskostnader	7
Note 5 - Utlån til kunder fordelt på sektor og næring	8
Note 6 - Tap på utlån og garantier	9
Note 7 - Nedskrivning på utlån og garantier	10
Note 8 - Misligholdte og tapsutsatte engasjement	11
Note 9 - Øvrige eiendeler	12
Note 10 - Innskudd fra kunder fordelt på sektor og næring	13
Note 11 - Gjeld stiftet ved utsendelse av verdipapirer	14
Note 12 - Annen gjeld	15
Note 13 - Kapitaldekning	16
Note 14 - Finansielle instrumenter og motregning	18
Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	19

Note 1 - Regnskapsprinsipper

SpareBank 1 SMN avlegger kvartalsregnskapet i samsvar med børsforskrift, børsregler og International Financial Reporting Standards (IFRS), godkjent av EU, herunder IAS 34 om delårsrapportering. Kvartalsregnskapet omfatter ikke all informasjon som kreves i et fullstendig årsregnskap og bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2014. Konsernet har i denne kvartalsrapporten benyttet de samme regnskapsprinsipper og beregningsmetoder som i siste årsregnskap med følgende unntak:

IFRIC 21 Avgifter

Formuesskatt

Fortolkningen omhandler når en forpliktelse til å betale en avgift skal innregnes. For SpareBank 1 SMN har dette medført endring i behandlingen formuesskatt. Formuesskatt beregnes av bankens formue ved årets slutt og innregnes derfor i desember i regnskapsåret. Tidligere år er denne periodisert månedlig.

Sikringsfondsavgift

Avgiften til Bankenes Sikringsfond ilegges normalt på bakgrunn av gjennomsnittlig garanterte innskudd og gjennomsnittlig beregningsgrunnlag for tidligere kvartaler. Det er ikke regulert hvorvidt en uttreden fra ordningen vil medføre tilbakebetaling av for mye innbetalt avgift. Praksis har vært en pro-rata belastning ved innmelding. Praksis og hensynet til likebehandling tilsier pro-rata også ved utmelding. Finansdepartementet vil beslutte dette ved enkeltvedtak. Dette har betydning for når avgiften skal innregnes i regnskapet. SpareBank 1 SMN har i 2015 videreført tidligere praksis ved at avgiften periodiseres månedlig.

SpareBank 1 SMN implementerte IFRIC 21 første januar 2015.

Øvrige endringer

Konsernet har fra første kvartal 2015 endret presentasjonen av påløpte renter. Påløpte renter presenteres nå sammen med det underliggende finansielle instrumentet. Disse er tidligere presentert som andre eiendeler og annen gjeld. Historiske tall for 2014 er omarbeidet tilsvarende.

Note 2 - Viktige regnskapsestimer og skjønsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimer, skjønsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. I fjorårets årsregnskap er det redegjort nærmere for vesentlige estimer og forutsetninger i note 3 Kritiske estimer og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Pensjoner

Det er foretatt ny beregning av konsernets pensjonsforpliktelser per 31. desember 2015. For ytterligere beskrivelse av de ulike pensjonsordningene, se note 25 i årsrapporten for 2014. Konsernets pensjonsforpliktelser regnskapsføres i henhold til IAS 19R. Estimatavvik føres derfor direkte mot egenkapitalen og presenteres under andre inntekter og kostnader.

Økonomiske forutsetninger	31.12.14	1.1.15	31.12.15
Diskonteringsats	2,30 %	2,30 %	2,70 %
Avkastning	2,30 %	2,30 %	2,70 %
Lønnsregulering	2,50 %	2,50 %	2,25 %
G-regulering	2,50 %	2,50 %	2,50 %
Pensjonsregulering	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %	14,10 %

Demografiske forutsetninger

Dødelighet, Giftemålsannsynlighet etc	K2013 BE
Uførhet	IR73
Frivillig avgang	2% til 50år, 0% etter 50år

Bevegelse hittil i år konsern (mill.kr)	Sikret	Usikret	Totalt
Netto pensjonsforpliktelse IB	1	25	26
Korrigerings mot EK IB	-8	-	-8
Korrigerings mot EK UB	-107	-1	-108
Netto pensjonskostnad	32	2	34
Foretakets tilskudd	-36	-	-36
Utbetalinger over drift	-	-1	-1
Netto pensjonsforpliktelse 31.12.15	-119	25	-94

Finansiell status konsern (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
Pensjonsforpliktelse	711	768
Verdi av pensjonsmidler	-808	-746
Netto pensjonsforpliktelse før arbeidsgiveravgift	-97	22
Arbeidsgiveravgift	4	4
Netto pensjonsforpliktelse etter arbeidsgiveravgift	-94	26

Pensjonskostnad konsern (mill.kr)	31.12.15	31.12.14
Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	28	26
Renter	-0	-2
Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad inkl. AFP gammel ordning	28	23
Arbeidsgiveravgift	5	4
Innskuddspensjon og ny AFP	42	35
Periodens pensjonskostnad	75	62

Overtakelse av aksjer i SpareBank 1 Markets

SpareBank 1 SMN integrerte sin markedsvirksomhet i SpareBank 1 Markets mot oppgjør i aksjer første april 2015. SpareBank 1 SMN eier med dette 73,4 prosent (27,3 prosent) av aksjene i SpareBank 1 Markets og selskapet konsolideres fra og med andre kvartal 2015.

Eierandelen er i fjerde kvartal økt til 73,46 prosent som følge av emisjon. Øvrige eiere er SpareBank 1 Nord-Norge 10,0 prosent, Samarbeidende Sparebanker 10,0 prosent, Sparebanken Hedmark 6,1 prosent og andre eiere 0,6 prosent. Eierne ønsker å forsterke et fullverdig produkt- og tjenestetilbud innenfor markedssegmentet, samt realisere samordningsgevinster.

Det er utarbeidet en oppkjøpsanalyse i samsvar med IFRS 3 hvor identifiserbare eiendeler og forpliktelser er vurdert til virkelig verdi på overtagelsestidspunktet. Forskjellen mellom konsernets anskaffelseskost og bokført verdi av netto eiendeler i SpareBank 1 Markets gir en inntektsføring på omlag 20 millioner kroner i konsernregnskapet for andre kvartal. I tillegg etableres ny kostpris på tidligere eierandeler som gir en inntektsføring i konsernregnskapet på omlag 16 millioner kroner. I morbankens regnskap medfører salg av markedsvirksomheten en inntektsføring på 183 millioner kroner. I tillegg er aksjen i SpareBank 1 Markets nedskrevet med 28 millioner kroner i morbanken.

Redusert eierandel i SpareBank 1 Finans Midt-Norge

Fra juni 2015 har datterselskapet SpareBank 1 Finans Midt-Norge fått åtte nye SamSpar-bankere som nye samarbeidspartnere og eiere. Fra før var Sparebank 1 Nordvest og Sparebank 1 Søre Sunnmøre på eiersiden, slik at Samarbeidende Sparebanker nå har en eierandel på 27,9 prosent. SpareBank 1 SMN reduserte sin eierandel i selskapet fra 90,1 prosent til 72,1 prosent. Med Samarbeidende Sparebanker på eiersiden er selskapet tilstede i ti ulike fylker godt spredt i Midt- og Sør-Norge, Nord- og Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Oppland, Buskerud, Telemark, Akershus, Vestfold og Østfold.

Urealisert gevinst i Visa Norge FLI som følge av Salg av Visa Europa til Visa Inc

Den andre november 2015 ble det offentliggjort en avtale mellom Visa Europe Ltd. og Visa Inc. der Visa Inc kjøper samtlige aksjer i Visa Europa. Transaksjonen består av et kontantvederlag på EUR 11,5 milliarder, konvertible preferanseaksjer på tidspunktet for annonsering estimert til EUR 5,0 milliarder, og et betinget kontantvederlag på inntil EUR 4,7 milliarder, som utbetales fire år etter gjennomføring av Transaksjonen. Faktisk gjennomføring er betinget av godkjenning av konkurransemyndigheter i EU og Jersey og vil først finne sted i andre kvartal 2016.

SpareBank1 SMN er medlem av foreningen Visa Norge FLI («Visa Norge»), som er aksjonær i Visa Europe Ltd. Transaksjonen vil, dersom den gjennomføres, øke bokført verdi av egenkapitalen i Visa Norge betydelig. SpareBank1 SMN har mottatt informasjon fra Visa Norge som gir et foreløpig estimat på forventet salgsproveny til Visa Norge. Estimater er usikkert og er basert på ulike forutsetninger. Prinsipp for allokering av proveny mellom medlemmer av Visa Norge er ikke endelig avklart, men Visa Norge har klargjort sin intensjon om å allokere provenyet til sine medlemmer, og indikert at medlemmenes stemmerettsandel i Visa Norge kan benyttes til estimeringsformål.

Etter gjennomføring av transaksjonen vil Visa Norge motta sin andel av vederlaget for salget av aksjen. Først etter en beslutning i styret i Visa Norge vil midler kunne utdeles til medlemmene i foreningen. En slik utdeling vil derfor tidligst først kunne finne sted i andre kvartal 2016.

SpareBank1 SMN har foretatt grundige vurderinger av den regnskapsmessige håndteringen av transaksjonen, herunder vurderinger av likviditet i forventet tildelte preferanseaksjer, aksjekursrisiko, valutarisiko, skatterisiko og gjennomføringsrisiko i transaksjonen. I beregningen er det ikke estimert en verdi av betinget kontantvederlag, som kan komme til utbetaling fire år etter gjennomføring av transaksjonen, da vilkårene som ligger til grunn for slik fremtidig utbetaling så langt ikke er kjent. Eierinteressen i Visa Norge FLI er vurdert å være en finansiell eiendel og klassifisert i kategorien tilgjengelig for salg.

Etter IAS 39.46 skal eiendeler som er klassifisert som tilgjengelig for salg regnskapsføres til virkelig verdi så lenge virkelig verdi kan måles pålitelig. SpareBank1 SMN har innregnet som urealisert verdiendring sin andel av forventet vederlag. Estimater på vederlaget som vil mottas i andre kvartal 2016 er beheftet med stor usikkerhet og kan endre seg frem til tidspunktet for utbetaling. SpareBank1 SMN har innregnet 74,7 millioner som urealisert verdiendring på Visa Norge FLI mot andre inntekter og kostnader (OCI) i fjerde kvartal 2015.

Det er antatt at en utdeling fra Visa Norge til deltakerbankene vil omfattes av fritaksmetoden, slik at netto effekt på utvidet resultat etter skatt i fjerde kvartal 2015 blir 74,1 millioner.

Note 3 - Segmentrapportering

For datterselskapene oppgis tall fra de respektive selskapsregnskapene, mens for tilknyttede og felleskontrollerte selskaper som tas inn etter egenkapitalmetoden oppgis konsernets resultatandel etter skatt samt bokført verdi av investeringen på konsernnivå.

Segmentet SB1 Markets består fra andre kvartal 2015 av datterselskapet SpareBank 1 Markets. SpareBank 1 Markets ble et datterselskap fra første april 2015 da SpareBank 1 SMN integrerte sine markedsvirksomhet i SpareBank 1 Markets og samtidig økte sin eierandel til 73,3 prosent. Som følge av dette er resultatet per 31. desember 2015 resultatet for andre til fjerde kvartal. Eierandelen er i fjerde kvartal økt til 73,46 prosent som følge av emisjon.

I rapporteringen for første kvartal 2015 og tidligere bestod segmentet Markets av SpareBank 1 SMN sin egen markedsvirksomhet i morbanken. Resultatet for første kvartal 2015 er i andre kvartal flyttet til kolonnen øvrige/elimineringer. For 2014 består segmentet Markets fortsatt av bankens egen markedsvirksomhet

Konsern 31. des 2015

Resultatregnskap (mill. kr)	Privat- marked	Nærings- liv	SB 1							Total
			SB1 Markets	EM 1	SB 1 Finans MN	Regnskaps- huset SMN	SB1 Gruppen	BN Bank	Øvrige/elim	
Netto renteinntekter	907	922	-2	4	154	-0	-	-	-112	1.872
Renter av anvendt kapital	41	48	-	-	-	-	-	-	-89	-
Sum renteinntekter	948	971	-2	4	154	-0	-	-	-202	1.872
Netto provisjons- og andre inntekter	715	180	56	360	33	197	-	-	5	1.545
Netto avkastning på finansielle investeringer ***)	1	13	50	-	-	-	251	41	101	458
Sum inntekter *	1.663	1.164	104	364	187	197	251	41	-96	3.876
Sum driftskostnader	779	353	188	317	97	162	-	-	35	1.931
Resultat før tap	884	810	-85	47	91	35	251	41	-131	1.945
Tap på utlån, garantier m.v.	11	151	-	-	8	-	-	-	-2	169
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	873	659	-85	47	83	35	251	41	-129	1.776
EK avkastning **)	15,8 %	12,4 %								10,7 %
Balanse										
Utlån til kunder	84.981	37.226	-	-	4.376	-	-	-	796	127.378
Herav solgt SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	-32.061	-1.343	-	-	-	-	-	-	-	-33.404
Individuell nedskrivning utlån	-28	-146	-	-	-7	-	-	-	-2	-183
Gruppenedskrivning utlån	-95	-264	-	-	-18	-	-	-	1	-376
Andre eiendeler	140	3	1.456	281	4	144	1.509	1.157	33.803	38.499
Sum eiendeler	52.937	35.476	1.456	281	4.355	144	1.509	1.157	34.598	131.914
Innskudd fra og gjeld til kunder	33.534	30.367	-	-	-	-	-	-	188	64.090
Annen gjeld og egenkapital	19.402	5.108	1.456	281	4.355	144	1.509	1.157	34.410	67.824
Sum egenkapital og gjeld	52.937	35.476	1.456	281	4.355	144	1.509	1.157	34.598	131.914

Konsern 31. desember 2014

Resultatregnskap (mill. kr)	Privat- marked	Nærings- liv	Markets	EM 1	SB 1					Total
					SB 1 Finans MN	Regnskaps- huset SMN	SB1 Gruppen	BN Bank	Øvrige/elim	
Netto renteinntekter	873	840	-9	5	130	6	-	-	-55	1.790
Renter av anvendt kapital	40	67	-0	-	-	-	-	-	-107	-
Sum renteinntekter	913	906	-9	5	130	6	-	-	-162	1.790
Netto provisjons- og andre inntekter	762	159	19	359	-4	182	-	-	35	1.512
Netto avkastning på finansielle investeringer ***)	1	29	27	-	-	-	358	93	212	720
Sum inntekter *	1.675	1.095	37	364	126	188	358	93	85	4.021
Sum driftskostnader	809	318	58	313	50	148	-	-	93	1.789
Resultat før tap	867	777	-21	51	75	40	358	93	-7	2.232
Tap på utlån, garantier m.v.	6	77	-	-	8	-	-	-	-2	89
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	861	699	-21	51	68	40	358	93	-6	2.144
EK avkastning **)	19,2 %	10,0 %								15,1 %

Balanse

Utlån til kunder	78.388	36.872	-	-	3.637	-	-	-	1.537	120.435
Herav solgt SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	-28.490	-1.366	-	-	-	-	-	-	-1	-29.857
Individuell nedskrivning utlån	-25	-139	-	-	-8	-	-	-	-0	-172
Gruppenedskrivning utlån	-90	-188	-	-	-16	-	-	-	-0	-295
Andre eiendeler	240	457	-	284	11	139	1.421	1.201	32.218	35.936
Sum eiendeler	49.987	35.636	-	284	3.625	139	1.421	1.201	33.754	126.047
Innskudd fra og gjeld til kunder	31.589	28.463	-	-	-	-	-	-	629	60.680
Annen gjeld og egenkapital	18.398	7.173	-	284	3.625	139	1.421	1.201	33.125	65.367
Sum egenkapital og gjeld	49.987	35.636	-	284	3.625	139	1.421	1.201	33.754	126.047

*) En del av kapitalmarkeds-inntektene (Markets) er fordelt på PM og BM.

**) Fra og med tredje kvartal 2014 er regulatorisk kapital lagt til grunn ved beregning av anvendt kapital i PM og Næringsliv. Denne kapitalen er oppgrosset til 13,5 prosent for å være i tråd med bankens kapitalplan

***) Spesifikasjon av netto avkastning på finansielle eiendeler inkl. holdt for salg (mill. kr)	2015	2014
Kursgevinst/utbytte på aksjer	62	202
Obligasjoner og derivater	-90	-66
Endret verdsettelsesmodell fastrentelån	-64	-
Valuta- og renteforretninger Markets	102	57
Sum verdiendringer finansielle eiendeler	11	193
SpareBank 1 Gruppen	251	358
SpareBank 1 Boligkreditt	80	38
SpareBank 1 Næringskreditt	30	41
BN Bank	41	93
SpareBank 1 Kredittkort	21	2
Selskaper eid av SpareBank 1 SMN Invest	27	31
Andre selskaper	-2	-34
Sum avkastning på eierinteresser	448	527
Sum	458	720

Note 4 - Driftskostnader

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	(mill. kr)	31.12.15	31.12.14
645	588	Personalkostnader	1.093	1.002
199	194	IT-kostnader	240	223
21	18	Porto og verditransport	22	25
44	55	Markedsføring	96	81
40	41	Avskrivninger	104	109
119	123	Driftskostnader faste eiendommer	100	93
66	68	Kjøpte tjenester	105	78
131	129	Øvrige driftskostnader	171	178
1.265	1.217	Sum driftskostnader	1.931	1.789

Note 5 - Utlån til kunder fordelt på sektor og næring

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15 (mill. kr)		31.12.15	31.12.14
7.042	8.515	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	8.674	7.158
1.213	1.485	Havbruk	1.807	1.367
2.069	2.387	Industri og bergverk	2.675	2.330
3.221	3.141	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	3.598	3.717
2.509	2.482	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	2.666	2.671
5.616	6.043	Sjøfart og offshore	6.066	5.638
14.002	14.377	Eiendomsdrift	14.346	14.075
3.445	2.019	Forretningsmessig tjenesteyting	1.777	3.681
2.696	2.859	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	3.355	3.141
280	192	Offentlig forvaltning	211	300
2.252	1.458	Øvrige sektorer	1.477	2.270
44.347	44.958	Sum næring	46.653	46.348
72.430	78.575	Lønnstakere	80.725	74.087
116.777	123.533	Sum utlån inkl. SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	127.378	120.435
28.393	31.944	Herav Boligkreditt	31.944	28.393
1.463	1.460	Herav Næringskreditt	1.460	1.463
86.920	90.129	Brutto utlån i balansen	93.974	90.578

Note 6 - Tap på utlån og garantier

Morbank

Tap på utlån (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	2	9	11	-4	18	14
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	80	80	-	-	-
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	7	58	65	10	41	51
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	8	4	12	12	16	28
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	6	3	9	12	-2	10
Sum tap på utlån og garantier	11	148	159	6	77	83

Konsern

Tap på utlån (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	3	9	11	-9	8	-1
+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	2	80	82	-	-	-
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	8	59	67	14	51	66
+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	13	7	21	15	20	35
- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	8	4	12	13	-2	11
Sum tap på utlån og garantier	18	151	169	8	81	89

Note 7 - Nedskrivning på utlån og garantier

Morbank

	31.12.15			31.12.14		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Individuelle nedskrivninger (mill. kr)						
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.*	25	139	164	28	122	150
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	7	58	65	10	41	51
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	2	40	43	6	13	19
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	21	22	1	0	2
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	10	86	96	11	72	83
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier	27	148	174	25	139	164

*) Individuelle tapsnedskrivninger på garantier, 1,4 mill. kroner, er oppført i balansen som gjeld under 'Andre forpliktelser'

	31.12.15			31.12.14		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Gruppenedskrivninger (mill.kr)						
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	90	188	278	90	188	278
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	-	80	80	-	-	-
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	90	268	358	90	188	278

Konsern

	31.12.15			31.12.14		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Individuelle nedskrivninger (mill. kr)						
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.*	27	145	172	36	137	173
- Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	8	59	67	14	51	66
- Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	3	42	46	7	15	22
+ Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	1	21	22	1	1	2
+ Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	13	88	101	11	73	84
Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier	30	153	183	27	145	172

*) Individuelle tapsnedskrivninger på garantier, 1,4 mill. kroner, er oppført i balansen som gjeld under 'Andre forpliktelser'

	31.12.15			31.12.14		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Gruppenedskrivninger (mill. kr)						
Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 1.1.	94	201	295	94	201	295
Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån, garantier m.v.	2	80	82	-	-	-
Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier	96	281	376	94	201	295

Note 8 - Misligholdte og tapsutsatte engasjement

Morbank

Misligholdte utlån (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Brutto mislighold over 90 dager *)	133	38	171	134	90	224
- Individuelle nedskrivninger	15	8	23	18	45	63
Netto misligholdte utlån	119	30	148	116	45	162
Avsetningsgrad	11 %	22 %	13 %	13 %	50 %	28 %
Andre tapsutsatte engasjement						
Tapsutsatte engasjement (ikke misligholdt)	45	341	387	15	193	208
- Individuelle nedskrivninger	13	138	151	7	95	101
Netto andre tapsutsatte engasjement	32	204	236	9	98	107
Avsetningsgrad	29 %	40 %	39 %	43 %	49 %	49 %

*) Det foreligger ikke mislighold på lån i garantiporteføljen overtatt fra BN Bank per fjerde kvartal

Konsern

Misligholdte utlån (mill. kr)	31.12.15			31.12.14		
	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt	Privat- marked	Nærings- liv	Totalt
Brutto mislighold over 90 dager *)	155	50	205	156	114	270
- Individuelle nedskrivninger	17	9	26	21	46	67
Netto misligholdte utlån	138	41	179	135	67	203
Avsetningsgrad	11 %	18 %	13 %	13 %	41 %	25 %
Andre tapsutsatte engasjement						
Tapsutsatte engasjement (ikke misligholdt)	49	350	399	16	201	216
- Individuelle nedskrivninger	14	142	157	7	98	105
Netto andre tapsutsatte engasjement	34	208	242	9	102	111
Avsetningsgrad	30 %	41 %	39 %	43 %	49 %	49 %

*) Det foreligger ikke mislighold på lån i garantiporteføljen overtatt fra BN Bank per fjerde kvartal

Note 9 - Øvrige eiendeler

Morbank		Konsern	
31.12.14	31.12.15 (mill. kr)	31.12.15	31.12.14
-	33	187	44
162	153	1.065	1.120
31	23	39	39
8	3	200	8
6	124	125	6
89	95	381	292
297	431	1.996	1.509

Note 10 - Innskudd fra kunder fordelt på sektor og næring

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	(mill. kr)	31.12.15	31.12.14
2.354	2.541	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	2.541	2.354
402	674	Havbruk	674	402
2.359	2.518	Industri og bergverk	2.518	2.359
2.117	2.164	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	2.164	2.117
4.221	4.116	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	4.116	4.221
2.346	1.994	Sjøfart og offshore	1.994	2.346
4.051	4.295	Eiendomsdrift	4.099	3.919
4.540	4.836	Forretningsmessig tjenesteyting	4.836	4.540
4.488	4.643	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	4.138	4.131
5.254	7.221	Offentlig forvaltning	7.221	5.254
2.574	1.755	Øvrige sektorer	1.454	2.542
34.706	36.756	Sum næring	35.754	34.184
26.496	28.336	Lønnstakere	28.336	26.496
61.202	65.091	Sum innskudd	64.090	60.680

Note 11 - Gjeld stiftet ved utsendelse av verdipapirer

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	(mill. kr)	31.12.15	31.12.14
820	-	Sertifikatgjeld, nominell verdi	-	820
30.981	34.014	Obligasjonsgjeld, nominell verdi	34.014	30.981
830	775	Verdijusteringer	775	830
370	365	Påløpte renter	365	370
33.001	35.154	Sum verdipapirgjeld	35.154	33.001

Endring i verdipapirgjeld (mill. kr)

	31.12.15	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.14
Sertifikatgjeld, nominell verdi	-	-	820	-	820
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	34.014	8.392	6.320	961	30.981
Verdijusteringer	775	-	-	-55	830
Påløpte renter	365	-	-	-4	370
Totalt	35.154	8.392	7.140	902	33.001

Endring i ansvarlige lån og fondsobligasjoner (mill. kr)

	31.12.15	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	31.12.14
Ordinære ansvarlig lånekapital, nominell verdi	1.660	-	-	102	1.558
Evigvarende ansvarlig lånekapital, nominell verdi	300	-	-	-	300
Fondsobligasjonslån, nominell verdi	1.400	-	-	-	1.400
Verdijusteringer	89	-	-	-8	98
Påløpte renter	14	-	-	-1	15
Totalt	3.463	-	-	93	3.371

Note 12 - Annen gjeld

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15	(mill. kr)	31.12.15	31.12.14
32	-	Utsatt skatt	21	45
363	420	Betalbar skatt	459	398
10	13	Formuesskatt	13	10
66	70	Påløpne kostnader og mottatte ikke påløpne inntekter	303	190
79	78	Avsetning for påløpne kostnader og forpliktelser	78	79
25	25	Pensjonsforpliktelser	31	32
74	46	Trasseringgjeld	46	74
5	6	Leverandørgjeld	39	33
-	61	Gjeld verdipapirer	145	-
-	-	Egenkapitalinstrumenter	394	-
191	150	Annen gjeld	204	234
846	868	Sum annen gjeld	1.734	1.095

Note 13 - Kapitaldekning

Finansdepartementet fastsatte 22. august 2014 endringer i forskrifter om kapitalkrav med virkning fra 30. september 2014. Gjennom forskriftsendringene er gjeldende norsk regelverk tilpasset EUs nye kapitalkravsregelverk (CRR/CRD IV-regelverket). Dette regelverket er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen, men de viktigste bestemmelsene er tatt inn i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandeloven. Lovverket trådte i kraft fra første juli 2013, og innebærer at minstekrav til ren kjernekapital vil øke gradvis frem til første juli 2016.

Per 31. desember 2015 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3,0 prosent og motsyklisk buffer 1,0 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om ren kjernekapital på 4,5 prosent, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er 11,0 prosent. Motsyklisk buffer er varslet økt til 1,5 prosent med virkning fra 30. juni 2016.

SpareBank 1 SMN benytter interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. Fra 31. mars 2015 har banken fått tillatelse til å benytte Avansert IRB for de foretakporteføljene som tidligere ble rapportert etter grunnleggende IRB-metode.

SpareBank 1 SMN har gjennomgått intensjonen på obligasjonsporteføljene og med bakgrunn i dette reklassifisert enkelte porteføljer fra handelsportefølje til bankportefølje i første kvartal 2015. Dette reflekteres i redusert gjeldsrisiko og økt kredittrisiko på standardmetode.

I forbindelse med endrede krav til betingelsene for fondsobligasjoner, vil de fondsobligasjonene som ikke tilfredsstillers de nye kravene over tid ikke kunne telle med som øvrig kjernekapital. Obligasjonene vil være gjenstand for en nedtrapping med 30 prosent i 2015 og 10 prosent deretter. SpareBank 1 SMN hadde per 31. desember 2015 450 millioner kroner i fondsobligasjoner som vil være gjenstand for nedtrapping. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens rene kjernekapitaldekning faller under 5,125 prosent.

Morbanken beregner kapitalkrav vedrørende operasjonell risiko etter sjablongmetoden. Datterselskaper beregnes etter basismetoden.

Morbank			Konsern	
31.12.14	31.12.15 (mill. kr)		31.12.15	31.12.14
2.597	2.597	Egenkapitalbevis	2.597	2.597
-0	-0	Egne egenkapitalbevis	-21	-0
895	895	Overkursfond	895	895
3.122	3.790	Utjevningfond	3.790	3.122
3.619	4.105	Grunnfondskapital	4.105	3.619
292	292	Avsatt utbytte	292	292
160	40	Avsatt gaver	40	160
139	279	Fond for urealiserte gevinster	290	148
-	-	Annen egenkapital	1.597	1.620
-	-	Minoritetsinteresser	318	72
10.824	11.998	Sum balanseført egenkapital	13.904	12.524
-447	-447	Utsatt skattefordel, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-662	-566
-	-	Andel av fond for urealiserte gevinster i tilknyttede selskap	264	120
-452	-332	Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-332	-452
-	-	Minoritetsinteresser bokført i annen egenkapital	-318	-72
-	-	Minoritetsinteresser som kan medregnes i ren kjernekapital	132	35
-4	-93	Overfinansiering pensjonsforpliktelse	-43	-
-31	-33	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-55	-45
-325	-164	Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-239	-419
-	-	Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-458	-451
9.565	10.928	Sum ren kjernekapital	12.192	10.674
1.449	950	Hybridkapital	1.310	1.716
-	495	Fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser	495	-
-	-	Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-9	-9
11.014	12.373	Sum kjernekapital	13.988	12.382

		Tilleggs kapital utover kjernekapital		
1.906	1.000	Ansvarlig kapital	1.647	2.598
-	786	Ansvarlig lånekapital omfattet av overgangsbestemmelser	786	-
-43	-43	Direkte, indirekte og syntetiske investeringer i selskaper i finansiell sektor	-43	-43
1.864	1.743	Sum tilleggs kapital	2.390	2.555
12.878	14.116	Netto ansvarlig kapital	16.378	14.937
		Minimumskrav ansvarlig kapital		
1.632	1.027	Engasjement med spesialiserte foretak	1.213	1.887
1.331	1.049	Engasjement med øvrige fortak	1.105	1.371
829	1.093	Engasjement med massemarked eiendom	1.557	1.280
149	157	Engasjement med massemarked SMB	167	159
49	38	Engasjement med massemarked øvrig	40	51
1.111	1.221	Egenkapitalposisjoner IRB	0	0
5.102	4.585	Sum kredittrisiko IRB	4.082	4.748
397	64	Gjeldsrisiko	64	397
-	-	- Egenkapitalrisiko	10	1
-	-	- Valutarisiko	-	0
292	316	Operasjonell risiko	457	416
849	922	Engasjementer beregnet etter standardmetoden	1.805	1.971
42	53	Risiko for svekket kredittverdighet for motpart (CVA)	106	92
-	-	- Overgangsordning	634	-
6.682	5.939	Minimumskrav ansvarlig kapital	7.157	7.625
83.523	74.243	Beregningsgrunnlag	89.465	95.317
3.759	3.341	Minimumskrav ren kjernekapital, 4,5 prosent	4.026	4.289
		Bufferkrav		
2.088	1.856	Bevaringsbuffer, 2,5 prosent	2.237	2.383
2.506	2.227	Systemrisikobuffer, 3,0 prosent	2.684	2.860
	742	Motsykliskbuffer, 1,0 prosent	895	
4.594	4.826	Sum bufferkrav til ren kjernekapital	5.815	5.242
1.212	2.761	Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	2.351	1.143
		Kapitaldekning		
11,5 %	14,7 %	Ren kjernekapitaldekning	13,6 %	11,2 %
13,2 %	16,7 %	Kjernekapitaldekning	15,6 %	13,0 %
15,4 %	19,0 %	Kapitaldekning	18,3 %	15,7 %
8,3 %	9,1 %	Uvektet kjernekapitalandel	6,7 %	6,0 %

Note 14 - Finansielle instrumenter og motregning

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 SMN har to sett avtaler som regulerer motpartsrisiko og netting av derivater. For privat- og næringslivskunder anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. For kunder som driver med tradingvirksomhet aksepteres kun kontantdepot som sikkerhet. Avtalene er unilaterale, det vil si at det kun er kundene som stiller sikkerhet. Mot finansielle institusjoner inngår banken standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler. I tillegg har banken inngått tilleggsavtaler om sikkerhetsstillelse (CSA) mot de mest sentrale motpartene. Per årskiftet 2015 har banken 26 aktive CSA-avtaler. Banken inngår utelukkende avtaler med kontanter som sikkerhet. Håndteringen av disse avtalene har banken satt ut til SEB Prime Collateral Services, det vil si at de håndterer marginkravene på vegne av banken.

For verdipapir og derivater som handles over Oslo Børs benytter datterselskapet SpareBank 1 Markets DNB ASA som clearingagent overfor Oslo Clearing. Eventuelle marginsikkerheter betales konto i DNB. DNB operer som agent mellom SpareBank 1 Markets og Oslo Clearing. Det betyr at det er Oslo Clearing som er SpareBank 1 Markets sin motpart.

Tabellen viser hva som Morbanken og Konsernet netto kan motregne ved konkurs eller mislighold.

Morbank

Periode	Type finansielt instrument	Beløp som bare kan nettes ved konkurs eller mislighold (mill. kr)
31.12.15	Derivater	2.149
31.12.14	Derivater	1.980

Konsern

Periode	Type finansielt instrument	Beløp som bare kan nettes ved konkurs eller mislighold (mill. kr)
31.12.15	Derivater	2.120
31.12.14	Derivater	1.980

Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskassaveksler.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2015:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	39	7.485	-	7.524
- Obligasjoner og sertifikater	2.207	13.545	-	15.752
- Egenkapitalinstrumenter	803	-	574	1.377
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.405	4.447
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	108	108
Sum eiendeler	3.048	21.073	5.087	29.207
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	44	5.371	-	5.414
- Egenkapitalinstrumenter	385	9	-	394
Sum forpliktelser	429	5.380	-	5.808

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2014

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	326	7.551	-	7.877
- Obligasjoner og sertifikater	3.859	10.318	-	14.177
- Egenkapitalinstrumenter	48	-	625	673
- Fastrentelån og ansvarlige lån	-	43	3.277	3.320
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	35	35
Sum eiendeler	4.233	17.911	3.937	26.082
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	324	5.928	-	6.252
Sum forpliktelser	324	5.928	-	6.252

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2015

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.15	3.277	625	35	3.937
Tilgang	2.224	20	-	2.244
Avhending	-1.000	-63	-2	-1.065
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-33	-7	75	34
Endring verdsettelsesmodell fastrentelån	-64	-	-	-64
Utgående balanse 31.12.15	4.405	574	108	5.087

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2014

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 01.01.14	2.656	909	40	3.605
Tilgang	946	38	3	987
Avhending	-389	-341	-4	-733
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	64	19	-4	79
Utgående balanse 31.12.14	3.277	625	35	3.937